

Hvad er kultur?

Et lands kultur er ikke en entydig størrelse. Mange faktorer spiller ind, og det er vigtigt at gøre sig dem klart

Af
Jeanne Bau-Madsen,
cand.pæd.

Kultur er først og fremmest menneskeskabt. Kultur er bl.a. omgangsformer, adfærd, vaner, holdninger og traditioner. Det er også finkultur som fx litteratur, billedkunst og musik.

Hvis man skal prøve at komme med en definition på kultur, kunne det lyde således:

»Kultur er den sammenhængende helhed af tro, moral, værdier og vaner, der tilsammen danner grundlaget for en befolknings adfærd, love og skikke«.

En befolknings kultur er ikke nødvendigvis sammenfaldende med sprog- og landegrænser. Der kan godt være mange kulturer inden for samme land. I de multikulturelle lande i Europa og USA findes der mange forskelligartede kulturer, hvor det enkelte menneske har et større tilknytningsforhold til en bestemt befolkningsgruppes kultur end til selve statsdannelsen.

Jo ældre og jo mere homogen en statsdannelse er, des større sammenfald bliver der mellem statens og kulturens grænser. Danmark kan opfattes som et afgrænset kultur- og statsområde.

Kulturforskelle

Hvorfor er der kulturforskelle i verden?

Hvad har skabt disse kulturforskelle?

Det kan være både natur- og menneskeskabte betingelser.

Naturskabte betingelser kan være:

- Geografi
- Klima
- Befolkningstæthed

Geografi: Fx lavland, bjergland og ø-riger.

Klima: Et varmt klima giver fx muligheder for at tilbringe store dele af hverdagen i det fri.

Befolkningstæthed: Et land med lav befolkningstæthed har ofte andre omgangsformer end lande med høje befolkningstætheder. Her kan man fx tænke på lande som Rusland og Indien.

Menneskeskabte betingelser:

- Sproget
- Skjulte holdninger
- Høflighedsudtryk
- Sprog og kropssprog

Sprog: Sproget er det middel, mennesker kommunikerer med, og via sproget bliver de vigtigste kulturelementer videreført. Ofte er sprogforskelle alvorlige kulturbarrierer. Sproget bliver brugt til at udtrykke vore tanker og følelser. Fælles sprog giver en fælles følelse af tryghed og fællesskab.

Skjulte holdninger: Gennem sproget kan man udtrykke skjulte holdninger ved bl.a. at bruge ironi, sarkasme eller humor.

Høflighedsudtryk: De betyder forskelligt i forskellige kulturer. I de kinesiske og japanske sprogområder lægges der afgørende vægt på høflighed og positive udtalelser – noget man tager mere let på i fx Danmark.

Sprog og kropssprog: De enkelte sprog bruger kroppen meget forskelligt. En dansker bruger således sin krop meget mindre end en italiener. Sproget og kropssproget er

de vigtigste kulturbærere, der findes. At lære en fremmed kulturs sprog og kropssprog er næsten umuligt, da denne læreproces starter allerede i barneårene.

Religioner

Holdninger til andre mennesker, arbejde og familieliv bliver ofte styret af religionerne. Religionernes betydning er ofte overset i mange sammenhænge i vores kulturkreds, men i andre befolkninger er denne faktor selve grundlaget for adfærd, økonomisk og politisk tænkning. Religionen har i nogle islamiske stater betydning for borgernes frihed. Her er religion og statsapparat ofte meget tæt forbundet.

Politik

De politiske ideologier har betydning for individernes muligheder. Her tænkes på liberalisme i forhold til kommunisme. Kommunismen lægger således mere vægt på samfundets kollektive interesser, mens liberalismen lægger vægt på individets muligheder for at udfolde sig.

Historie

Verdens forskellige lande har hver deres egen historiske baggrund. Nogle lande er gamle statsdannelser som Danmark. Andre er kun nogle få årtier gamle som fx mange østeuropæiske lande. En gammel statsdannelse har haft mange år til at udvikle egne skikke, sædvaner og holdninger, og har derfor ofte deres egen kultur. Unge stater og stater, der er dannet på tværs af sproglige og befolkningsmæssige skæl, har ofte ingen fælles kultur.

Kulturernes forskellighed:

Sammenligning af forskellige kulturer

Af Jeanne Bau-Madsen, cand.pæd.

Kultur er en tolkningsnøgle til det samfund, man lever i, et redskab til at anskue verden med. Den fortæller, hvad der er rigtigt og forkert, godt og ondt og normalt og unormalt.

Kultur er således noget tillært, ikke nedarvet. Den stammer fra det miljø, man er vokset op i.

Vi tilhører alle sammen forskellige grupper eller kategorier af mennesker, og vi bærer derfor alle forskellige niveauer af tillærthed i os:

- Et nationalt niveau, svarende til ens land
- Et regionalt og/eller etnisk, religiøst, sprogligt tilhørsniveau, da de fleste lande er sammensat af kulturelt forskellige grupper
- Et kønsniveau, alt efter om man er født dreng eller pige

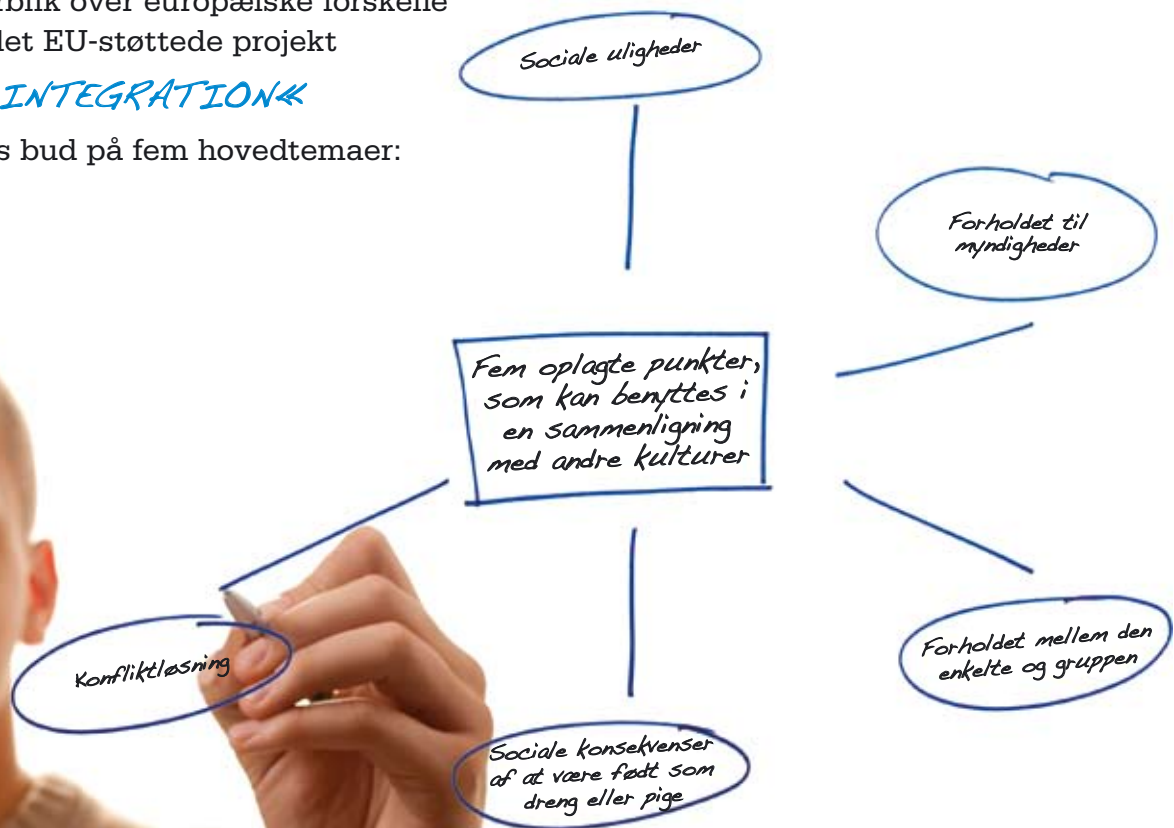
- Et generationsniveau, der adskiller bedsteforældre fra forældre og forældre fra børn
- Et socialt niveau, som hænger sammen med uddannelsesmuligheder, med erhverv og profession

I starten af 1900-tallet blev folkelivsforskere overbevist om, at alle samfund møder de samme grundlæggende problemområder. Forskelligt er kun, hvordan man løser dem.

For at få et overblik over europæiske forskelle har partnere i det EU-støttede projekt

»KULTUREL INTEGRATION«

givet hver deres bud på fem hovedtemaer:

Sociale uligheder

Den danske holdning er

- Relativ stor udledning mellem befolkningsgrupperne.
- Socialt sikkerhedsnet.
- Velfærdsstat.

Den tjekkiske holdning er

- Stor »højere middelklasse og lavere middelklasse«.
- Velfærdsstat for folk med problemer på arbejdsmarkedet, arbejdsløse og handicappede.

Den britiske holdning er

- Der er ganske store forskelle mellem rig og fattig og meget forskellige indtægter.
- Store forskelle i levealder – op til ti år – for dem, der lever i velstående områder i forhold til dem, der lever i fattigere områder.
- Der mangler velfærd for folk, som mangler arbejde, er syge eller handicappede.
- Der er et stigende pres på folk for at finde arbejde, og de får mindre betaling, hvis de ikke indvilliger.

Den spanske holdning er

- Der er krise i det nuværende sociale sikkerhedsnet.
- Svag velfærdsstat.

Den franske holdning er

- Når man taler om immigration, er det nødvendigt at være opmærksom på den meget lange historie, som Frankrig har med immigranter, som er kommet fra hele verden og af meget forskellige grunde.
- Siden loven om ligestilling mellem kønnene blev indført for politik i 2007 kan man se en stor udvikling hen mod forskellighed, som indbefatter bl.a. oprindelse, handicap og seksuel præference (lobbying). Formålet var at gøre alle typer af mennesker synlige og give dem en chance for at tage del i samfundet.

Den polske holdning er

- Der er forskelle mellem land og by.
- Det er forbundet med de industrialiserede områder og folks uddannelse.

Den tyrkiske holdning er

- Virkelig gode og brede kontakter mellem familiemedlemmer uanset alder.
- Venlige og hjælpsomme mennesker i alle offentlige kontorer.
- Social sikkerhed.
- Åben for alle nationaliteter.

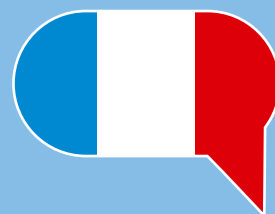
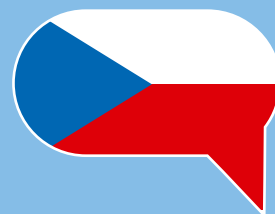
Forholdet til myndighederne

Den danske holdning er

- Generel antiautoritær holdning både i familien, på arbejdspladsen og i samfundslivet.

Den tjekkiske holdning er

- Positiv holdning til autoriteter i både familien og på arbejdspladsen – mindre til samfundet i almindelighed.

Fortsætter næste side →

Den britiske holdning er

- Antiautoritær holdning i familien, arbejdspladsen og samfundet, som det ses i Danmark.
- Hentydninger til en »barne pige stat«, når vi har en arbejderregering. Disse hentydninger tæller ikke, når vi får en konservativ regering, hvor Darwinismen gælder – overlevelse af de bedst egnede.

Den spanske holdning er

- I almindelighed en antiautoritær holdning både i familien, på arbejdspladsen og i samfundet.
- Citat fra 1600-tallets litterære, traditionelle figur »The Rascal« – på dansk »skurken«.

Den franske holdning er

- Her taler vi om autoriteter for sikkerhed, jura og politik: Som i ethvert samfund er der borgere, som er mere autoritetstro end andre.
- I Frankrig afviser vi at betragte immigranter på samme globale måde som danskerne, der siger: »Generel antiautoritær holdning både i familien, på arbejdspladsen og i samfundslivet«, da vi mener, at denne type kommentarer ville kunne blive vurderet som diskriminerende af Den Europæiske Menneskeretsdomstol.

Den polske holdning er

- Ifølge de sidste undersøgelser er 77% af befolkningen negative over for autoriteter, 11% er positive, mens 11% ved ikke. Det er væsentligt at forstå, at det er en følge af holdningen til de kommunistiske autoriteter fra før 1990.

Den tyrkiske holdning er

- Sædvanligvis et meget behageligt forhold til autoriteter alle steder – på arbejde, hjemme og på offentlige steder.

Forholdet mellem den enkelte og gruppen

Den danske holdning er

- Individualisme.
- Relativt svage sociale netværk.

Den tjekkiske holdning er

- Ændring fra stærk gruppeholdning til individualisme.
- Gradvis tiltagende individualisme.

Den britiske holdning er

- Individualisme med nogen bevægelse hen mod at forbedre samfundets udvikling i bymæssige bebyggelser.
- Sociale netværk vokser og forbedres gennem brug af sociale medier.

Den spanske holdning er

- Stærk og udpræget individualisme.
- Ingen social struktur, der fører til netværksdannelse.

Den franske holdning er

- I Frankrig bruger vi aldrig ordet »ghetto«. Det er forbudt og der er officielt ingen ghettoer i Frankrig – også selv om nogle immigranter har en tendens til at bosætte sig i områder, hvor de kan finde borgere fra samme land, områdelandsby eller etniske gruppe, som de selv er knyttet til.

- Få immigranter er organiseret i områder – fx armanier og comorer, men grupperingerne opfattes af regeringen ikke som formaliserede grupper.

Den polske holdning er

- De fleste polakker kan ikke lide at samarbejde i en gruppe. Det er stærkt forbundet til obligatorisk arbejde i tidligere kommunistiske kolhoz og store statslige fabrikker.

Den tyrkiske holdning er

- Tyrkere er ikke selviske. De forsøger at hjælpe alle andre.
- Ingen individualisme. Befolkningen står sammen.

Sociale konsekvenser af at være født som dreng eller pige

Den danske holdning er

- Kun få kønsdiskriminationer.

Den tjekkiske holdning er

- Inden for undervisningssystemet er der ingen diskrimination.
- Større diskrimination på arbejdspladserne.
- Næsten ingen kvinder i høje positioner i store firmaer, både private og statslige institutioner og den tjekkiske regering.

Den britiske holdning er

- Lille registreret kønsdiskrimination, men drenge får mindre ud af uddannelse.
- Kvinderne tjener stadig mindre på arbejdsmarkedet.
- Begrebet »glasloft« forhindrer kvinderne i at bevæge sig mod overordnede stillinger på arbejdsmarkedet på trods af ligestilling i lovgivning fra 1970'erne.

Den spanske holdning er

- Kun lidt kønsdiskrimination (fællesundervisning i skolerne).

Den franske holdning er

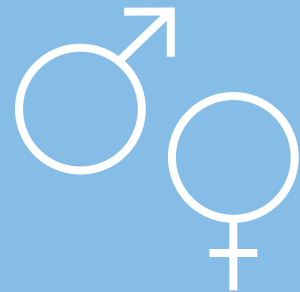
- De samme som i resten af befolkningen.

Den polske holdning er

- Der er nogen kønsdiskrimination bl.a. med hensyn til lige løn for lige arbejde, men det ændrer sig hele tiden til kvindernes fordel.

Den tyrkiske holdning er

- Kulturel diskrimination mellem kønnene.

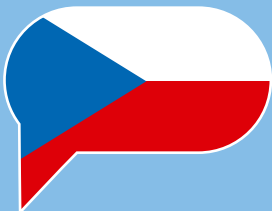
Fortsætter næste side →

Konfliktløsning

Den danske holdning er

- Demokratiet udbredt.
- Tradition for fredelig konfliktløsning.

Den tjekkiske holdning er

- Ikke mange konflikter, nærmere utilfredshed med regeringens politik.
- Kritik via medierne.
- Strejker ender i fredelige måder at tage beslutninger på.

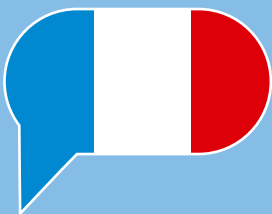
Den britiske holdning er

- Begrebet demokrati er almindelig anerkendt, men lavt fremmøde ved valgene fortsætter specielt ved lokale valg og EU-valg.
- Fagforeningerne blev svagere i 1980'erne og genvandt kun lidt af deres styrke under Labourregeringen 1997-2010, hvilket betyder demonstrationer og bestræbelser på at udfordre løbende nedskæringer i den offentlige og frivillige sektor. Denne protest er ikke så stærk som i tidligere britisk socialhistorie.
- Der eksisterer stadig stærke antiregeringsbevægelser som fx »Class War« (voldelige del af de netop afholdte demonstrationer i London). Disse bevægelser ser ud til at vokse, fordi den konservative politik skubber folk ud i arbejdsløshed for den første gang i deres liv.
- Regeringen arbejder sammen med religiøse samfund for at undgå voldelige ekstremister, fordi den islamistiske selvmordsbombning i 2000 viste en frygt for konflikter.
- Det islamistiske samfund møder diskrimination og udfordringer i samfundet som et resultat af voksende islamofobi. Der er et blandet syn på succesen af sådanne projekter i samfundet.

Den spanske holdning er

- Udbredt demokrati.
- Konflikter løses fredeligt (forhåbentlig).

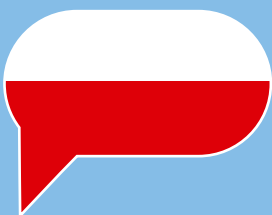

Den franske holdning er

- De samme som i resten af befolkningen.

Den polske holdning er

- I det nye polske demokrati bliver konflikter efterhånden løst på en tilfredsstillende måde.

Den tyrkiske holdning er

- Konflikter løses fredeligt, men det kan godt tage lang tid.

Kulturmøde over grænserne

Jo mere multikulturelt et samfund bliver, des vigtigere er det at kende vilkårene for kulturmøderne

Af Jeanne Bau-Madsen,
cand.pæd.

Ingen kan være i tvivl om, at det er vigtigt at have en dialog over grænserne. Og der er i dag blevet flere muligheder for at kommunikere, bl.a. via e-mail og Skype kan der i løbet af få klik etableres forbindelser over hele verden. Hvor det før var det talte ord, der overskred landegrænser, er det nu via telefonen, man i dag kan overføre dokumenter, billeder og andet materiale til en eller flere modtagere hvor som helst på jorden. Og globaliseringen har gjort det til en nødvendighed at skabe forbindelser over grænserne.

Endnu bedre er naturligvis den personlige kontakt og direkte dialog. Ved det åbne og fordomsfrie møde over grænserne, må der sættes det mål, at samarbejdet skal baseres på gensidig tolerance og forståelse. Forståelsen skal ikke alene være sproglig men også kulturel. Det er derfor vigtigt også at respektere hinandens kultur, religion og måde at leve på.

Demokratisk mentalitet

I mødet over grænserne kan deltagerne erhverve en demokratisk mentalitet og deltage i at udvikle en kultur, som er demokratisk – både globalt, nationalt og ikke mindst lokalt. Med andre ord være aktive borgere i et politisk demokrati eller – hvis man ikke lever i en demokratisk stat – være med til at udvikle en demokratisk styreform. Demokratisk praksis i de forskellige lande og institutioner skal beskrives for derved at blotlægge forskelle og ligheder, som vil findes i demokratier, der er blevet til ud

fra forskellige historiske betingelser.

Borgere fra lande som Danmark og andre nordiske lande med en demokratisk tradition på mere end 150 år vil naturligvis have et andet forhold til den demokratiske arbejdsproces end borgere fra lande med en kortere tradition for demokrati. Hvorfor er det så vigtigt at arbejde demokratisk?

Václav Havel har engang udtalt, at en demokratisk forfatning ikke automatisk giver demokratiske borgere, men demokratiske borgere fremtvinger en demokratisk styreform.

Det er derfor vigtigt, at hver generation opdrages til at være demokrater, hvis en demokratisk udvikling i de enkelte lande skal sikres. Med demokrati følger frihed, og friheden skal være en frihed under ansvar. Borgerne skal være med til at forme, danne og opdrage

– til at demokratisere sig selv og hinanden.

Sagt med andre ord – demokrati skal blive en livsstil. Hvis alle er i besiddelse af en sådan livsstil, bliver det ikke problematisk at mødes på tværs af grænserne på et ligeværdigt grundlag.

Demokrati skal opleves i praksis, og derfor bør mødet over grænserne foregå i demokratiets værksted – studiekredsen. Her findes mulighederne for en dialog og diskussion samt udveksling af viden og erfaringer. Her kan deltagerne udvikle et demokratisk sindelag og bibringe hinanden forståelsen af andre kulturer, normer og traditioner.

Og når deltagerne forstår hinanden, kan der opnås enestående resultater i samarbejdet over grænserne!

Nye og gamle mindretal i Europa

Hvad er forskellen? Hvorfor skal der skelnes?

Det tyske mindretal i Sønderjylland har særlige rettigheder i det danske samfund, alene fordi det er et mindretal. Men hvorfor får tyrkiske, pakistanske og palæstinensiske mindretal ikke de samme rettigheder? Traditionelt skelnes mellem autoktone – nationale mindretal med historiske rødder – og immigrationsmindretal

Af Jan Diedrichsen, sekretariatsleder for det tyske mindretal i Danmark og direktør for »Federal Union of European Nationalities« (FUEN)

Hvornår har et mindretal ret til at beskytte sin kultur, sit sprog og sin identitet mod assimilering og til at modtage understøttelse fra staten for at sikre sin fremtidige eksistens?

Dette spørgsmål diskuteres for tiden på forskellige niveauer i en lang række europæiske stater og på fælleseuropæisk plan.

Uden tvivl vil mindretallene i det dansk-tyske grænseland svare på spørgsmålet med: »Selvfølgelig skal mindretal beskyttes og understøttes!«

Takket være den såkaldte »grænselandsmodel« nyder det danske mindretal i Sydslesvig og det tyske mindretal i Nordslesvig i dag uden nævneværdig modstand en status som institutioner, der beskyttes og understøttes – en status, som millioner medlemmer af de mange andre mindretal i Europa, misunder os.

Det tyske og det danske mindretal samt friserne skal beskyttes og understøttes af staten. Indlysende, siger vi. Men hvordan er situationen med f.eks. sinti og romaer? I Slesvig-Holsten bliver de anerkendt som nationale mindretal og får således beskyttelse og understøttelse. I Danmark stiller repræsentanter for romaerne af og til også her krav om en status som nationalt mindretal. Men det officielle Danmark afviser kravet med

begrundelsen om, at romaerne ikke har nogen historisk forankring i Danmark.

Med samme begrundelse kan polakkerne i Tyskland – også kaldt Ruhr-polakker, som er et levn fra industrialiseringen – ikke blive anerkendt som mindretal. Men Ruhr-polakkerne ser sig selv som et nationalt mindretal, og har været med til at danne den største paraplyorganisation for de autoktone mindretal i Europa Federal Union of European Nationalities (FUEN). Autoktont betyder »fra gammel tid bosiddende«.

Endnu mere politisk og ofte følelsesladet – bliver diskussionen, når det handler om de nye etniske mindretal, hvor unuancerede anklager og påstande ofte gør det umuligt at nå frem til en differentieret holdning til de forskellige mindretalsgrupperinger.

Nationale mindretal

Der nævnes fra nogle sider, at de gamle mindretal besidder en særlig kompetence, som der måske kunne drages nytte af i forbindelse med integrationen af de såkaldte nye mindretal. Det spørgsmål tages der ikke stilling til i denne artikel. Jeg vil derimod prøve at fremføre saglige argumenter for, hvorfor det er nødvendigt med en skelnen mellem »nye« og »gamle« mindretal. Jeg gør det med den forudsætning, at jeg selv er medlem af et nationalt mindretal og repræsentant for interesseorganisationen FUEN.

På europæisk plan går der nemt følelser og konflikt i debatten, når

der skelnes. Det viste sig, da man i Strasbourg fejrede jubilæum for »Rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal« – et meget vigtigt dokument, der sikrer de nationale mindretal politiske og kulturelle rettigheder og pligter. I forbindelse med festlighederne blev der afholdt en NGO-konference, hvis hovedmål var at præcisere, at der med mindretal i rammekonventionens sammenhæng menes et nationalt mindretal. Men der kunne ikke opnås enighed, fordi flere ønskede konventionens anvendelsesområde af begrebet mindretal set i en større kontekst og udvide det til også at inkludere flere og nye mindretal.

Der er opstået en situation, hvor de autoktone nationale mindretal bliver anklaget for at »undertrykke« de nye mindretal og for at forsøge at udelukke dem fra rammekonventionens beskyttelsesmekanisme. Det er en hård og uvant situation for repræsentanterne for de autoktone mindretal. De nationale mindretal ved nemlig godt, hvordan det er at være den svage, og de har ingen intentioner om at udelukke nye mindretal. Derfor er det blevet påkrævet at få klarhed over, hvorfor en skelnen mellem gamle og nye mindretal er nødvendig, og få ryddet op i begrebsforvirringen.

Diskussionen på europæisk plan finder grundlæggende sted mellem mindretallenes medlemmer og deres repræsentanter – så at sige mellem dem, det hele handler om, på den ene side og nogle videnskabsfolk, politikere og eksperter

på den anden side. Mindretallenes medlemmer ønsker et tydeligt anvendelsesområde for Europarådets dokumenter, mens repræsentanter fra videnskaben går ind for en bred og åben anvendelsesformulering for at give de nye mindretal muligheden for at deltage i beskyttelsesordningen.

Begrebsforvirring

Men hvorfor er det vigtigt med en præcisering af, at der er forskelle på gamle og nye mindretal?

For at svare på dette spørgsmål, er det indledningsvis vigtigt at få et overblik over de mange forskellige begreber som fx:

- National
- Etnisk
- Traditionel
- Historisk
- Gammel
- Ny
- Autoktont mindretal
- Immigrationsmindretal.

Alle disse begreber anvendes igen og igen på forskellige måder – også afhængig af nationale, historiske særegenheder. Allerede begrebet mindretal (minority), som især anvendes i det engelsksprogede område, skiller vandene.

Nogle grupper ser ikke sig selv som mindretal, og nogle mener endda, at begrebet mindretal som sådan er

diskriminerende. I det tysksprogede område møder man ofte begrebet »Volksgruppe«. Også begreberne folk, nation, nationaliteter eller fællesskaber forekommer i debatten. Det er vigtigt at fastholde, at det ikke er uproblematisk at tale om »nationale mindretal« i flertal som et fællesbegreb, og at der – i hvert fald teoretisk – altid forudsættes en præcisering og differentiering. Der findes nemlig mindretal, som er opstået på grund af historiske hændelser – ofte som resultat af en nationalstats opståen. Det tyske mindretal i Danmark, det danske mindretal i Tyskland, slovenerne i Italien, ungarnene i Rumænien osv. er resultater af historiske hændelser, nemlig grænseforskydninger. Men der findes også befolkningsgrupper, som aldrig har haft en egen stat, som katalanerne og baskerne, der har eksisteret som en slags bi-nationer. Og der er mindre befolkningsgrupper og mindretal helt uden moderstat (without kin state) som fx sorberne, friserne og ladinerne.

En anden kategori er urfolk som samerne eller inuitterne, som på grund af deres selvforståelse ikke vil ligestilles med de nationale mindretal i Europa.

En særlig position har sinti og romaer. Som lever som mindretal i alle europæiske lande, som for det

meste er anerkendt som nationale mindretal. Men med deres mange forskellige problemer på det sociale område bliver de ofte udsat for diskriminering.

De grupper, der bliver nævnt i det ovenstående, sammenfattes ofte under fællesbegrebet »nationale mindretal«. FUEN går ind for begreberne nationale mindretal/folkegrupper. Men også her drejer det sig om et kompromis.

Som ved alle kategoriseringer drejer det sig om værktøjer, der skal hjælpe med at forenkle, og der findes gråzoner og delmængder af forskellige grupper. I den ovenstående liste er immigrationsmindretallene ikke blevet nævnt, som af forskellige årsager er indvandret til Europa for at opbygge en ny eksistens og hjemstavn her, eller de flygtninge, som har søgt beskyttelse mod forfølgelse i deres hjemland. Disse kan sammenfattes som »nye mindretal«.

Hvornår bliver et nyt mindretal gammelt?

Denne adskillelse mellem nye og gamle mindretal medfører ofte spørgsmålet, hvornår et mindretal har ret til at få adjektivet »gammel« henholdsvis »national« hæftet på sig. For også nogle af de i dag anerkendte nationale mindretal – fx Banater Schwaben fra Rumænien (tysksproget mindretal) – kom i forskellige udvandringsperioder som arbejdsimmigranter til Rumænien. Eller Ruhr-polakkerne, som Forbundsrepublikken Tyskland ikke anerkender, som med industrialiseringen indvandrede til Tyskland.

Interessant inden for dette område er også de russisksprogede fællesskaber i de baltiske lande. Her findes der en »blandingsform«: Et russisk mindretal, fra gammel tid bosiddende, der altid har været der, og et meget heterogent fællesskab af russisksprogede indbyggere, som kom under sovjetstyrets aggressive

Jan Diedrichsen, sekretariatsleder for det tyske mindretal i Danmark og direktør for »Federal Union of European Nationalities« (FUEN):
- Nye og gamle mindretal må ikke blive til et redskab for eksperter og politikeres konflikter og ønsker.

immigrationspolitik. Drejer det sig ved de russisksprogede så om et nyt immigrationsmindretal eller om et nationalt mindretal? Med dette eksempel vil jeg gerne vise, at grænsen mellem nye og gamle mindretal kan være flydende.

Definition

FUEN har enstemmigt besluttet følgende definition af, hvad et autoktont mindretal indeholder:

Et autoktont, nationalt mindretal/ folkegruppe er et fællesskab:

- som bor samlet eller spredt i en given stat.
- som i tal er mindre end resten af statens befolkning.
- hvis medlemmer er borgere i denne stat.
- hvis medlemmer har boet vedvarende i det pågældende område i flere generationer.
- som er forskellige fra de øvrige statsborgere på grund af etniske, sproglige eller kulturelle kendetegn, og som ønsker at bevare disse særlige kendetegn.

Denne definition giver selvfølgelig nogle fortolkningsmuligheder, især i punkt 4. Som pragmatiske løsningsmuligheder kan man nævne hundredårsfristen i Ungarn eller det historiske approach, at et autoktont mindretal skal have haft rødder i det pågældende område inden dannelsen af den moderne stat i det 19. århundrede.

Også punkt 3 er meget omdiskuteret – at et medlem af et nationalt mindretal skal være statsborger i sin titulnation, som det så smukt

Federal Union of European Nationalities (FUEN) er paraplyorganisation for de 337 nationale mindretal i Europa.
Læs mere på www.fuen.org

hedder. Anklagen lyder, at alle nye mindretal, som er indvandret, bliver udelukket på den måde.

Hvorfor definere?

Men hvorfor er det overhovedet nødvendigt at definere? Hvorfor er det så vigtigt for de nationale mindretal i Europa, at deres anvendelsesområde bliver defineret så tydeligt?

Forklaringen er: Kun som defineret gruppe, forstået i folkeretlig forstand, kan et mindretal som sådan gøre krav på sine rettigheder.

De to folkeretlig bindende dokumenter om europæisk mindretalsbeskyttelse: »Den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog« og »Rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal«, er de vigtigste folkeretlige relationer for de nationale mindretal. Historisk set er der ingen tvivl om, hvorfor disse dokumenter blev til: De blev udarbejdet for de klassiske mindretal i kølvandet på de historiske hændelser efter østblokkens sammenbrud og mindretalenes genopblomstring i Mellem- og Østeuropa.

Fælles platform

De autoktone mindretal er ifølge deres selvforståelse ikke modstandere af de nye mindretal. Men de opnåede standarder for de autoktone mindretal kan ikke automatisk overføres på de nye mindretal, bare fordi disse skal optages i rammekonventionens og sprogpagtens beskyttelsesordninger (noget som Europas stater aldrig ville acceptere – tænk på de millioner tyrkere i Tyskland). De autoktone mindretals rettigheder, som de har kæmpet hårdt for, ville dermed komme i fare. Det ville ingen have gavn af, hverken de autoktone mindretal eller de nye. I denne sammenhæng vil jeg gerne komme med nogle provokerende spørgsmål til de videnskabsfolk og eksperter og politikere, som kræ-

ver, at de nye mindretal skal høre ind under de nationale mindretals beskyttelsesordning:

- Er dette nogensinde blevet diskuteret med de nye mindretal?
- Hvor er de forbund/grupper/personer i de nye mindretal i Europa, som stiller dette krav?
- Hvilket forbund i det tyrkiske mindretal i Tyskland har krævet en beskyttelsesordning som den for det autoktone mindretal?

Er spørgsmålene, ønskerne og opgaverne ikke meget forskellige? Er det ikke nærmere et ønske fra nogle eksperter og videnskabsfolk, der gør udslaget, når disse prøver at »opgradere« deres opgaveområde ved at medtage de nye mindretal?

Det er mit indtryk, at sammenblandingen af diskussionerne om nye og gamle mindretal passer nogle politikere meget godt, da man derved afsvækker presset fra de nationale mindretal ved at henvise til de nye mindretal, og på den måde hurtigt kan blokere enhver form for diskussion på europæisk plan.

For mig at se ville det være mere målrettet og konsekvent at gå ind for en selvstændig ordning for de nye mindretal i Europa. Dette bør ske i dialog med repræsentanter fra de nye mindretal og ikke – hvilket er sket mange gange i forbindelse med de gamle mindretal – på initiativer fra eksperter og videnskabsfolk uden hold i de pågældende menneskers virkelighed.

Et samarbejde mellem gamle og nye mindretal – de, som det hele drejer sig om – på en europæisk platform ville være en fornuftig og spændende idé. Der ville man kunne diskutere fælles problemstillinger og mulige strategier. Den spirende kontrovers mellem nye og gamle mindretal bør ikke forsættes. Nye og gamle mindretal må ikke blive til et redskab for eksperter og politikeres konflikter og ønsker.

»»Kulturmødet««

som en mulighed og løsning

I en tid hvor bestræbelserne på at internationalisere og at åbne landene mod hinanden er store, er det vigtigt at gøre det på en fredelig måde uden at provokere til voldelige konflikter

Af Poul Flemming Ekstrand,
cand.arch. og
BA i historie

Når man taler kulturmøde, er det som udgangspunkt vigtigt at respektere parternes kulturelle særpræg.

Ved kultur forstår jeg først og fremmest religion og ideologi. Når man ser sig rundt i verden i dag, er der stribevis af eksempler på, at kulturmøder kan ende voldeligt. Men sådan behøver det ikke at være.

Når man taler kulturmøde, er det nødvendigt at gøre sig nogle begreber klart og definere dem entydigt, så misforståelser undgås. Religion er i den store danske Encyklopædi fra år 2000 indledningsvis forklaret som guds- eller gudetro med tilknyttede ritualer. Troen har både et indre og et ydre aspekt, hvor det første er både

intellektuelt og emotionelt betonet, medens det sidste viser sig i sociale handlingsmønstre og fællesskabsformer.

Der nævnes en model udviklet af religionshistorikeren Ninian Smart, som opererer med 7 dimensioner i religionsbegrebet:

- En dogmatisk og filosofisk
- En mytisk og fortællende
- En etisk
- En rituel og praktisk
- En erfaringsmæssig og følelsesmæssig
- En social og institutionel
- En materiel, bygnings- og billedkunstnæssig.

Fordelen ved denne model er, at man over for en konkret religion kan se, hvor hovedvægten ligger og senere drage nogle konklusioner og sammenligninger.

Kulturen

Kulturmødebegrebet har historikeren Peter Burke beskæftiget sig meget med. I sin bog fra 1997:

»Varieties of Culturel History« er hovedspørgsmålet: Hvad er kultur? Her gøres der indledningsvis opmærksom på, at selv om fortiden er uforanderlig, så forandrer nutiden sig. Han skriver bl.a. i kapitel 12: »Man skal ikke være upåvirket af højkulturen i renæssancen, men ved siden af skal der også være plads til at se på fortidige folkelige kulturer, andre kulturelle traditioner og nutidige måder. I stedet for at betragte de andre som barbarer, og som nogle, der mangler kultur, må de ses som ligeværdige«.

Antropologisk historie og Ny Kulturhistorie er også en kulturel oversættelse af fortiden til nutiden. Men i stedet for dobbelte tankebaner imellem en selv og de andre, som deltagere i kulturmødet så ofte har gjort, må det være mere oplysende at prøve at tænke i dobbelte visioner, det vil sige at erkende de andre som både anderledes og samtidig som mennesker som en selv.

Videre skriver historikeren Peter Burke:

»Alle grupper i et samfund har kultur. Betragt derfor kulturmøderne som flere kulturer, der mødes og ses fra forskellige vinkler, i stedet for set fra én kultur. Det er ikke »lovligt« at skelne mellem de grupper, som har kultur, og de grupper, som er uden kultur«.

Kulturelle »oversættelser«

Kultur er ikke kun arv, kunst og traditioner, men også ny-kultur, hverdagslivets kultur, teknik, praksis og hverdagens poesi og »habitus«. Som antropologerne ser det, er det handlinger og værdier i en gruppe, deres symboler og praksis, tekster og livsformer er forskellige fra en gruppe til en anden.

Traditioner fortsætter ikke automatisk som kreativ tilegnelse. Kulturel overførsel ændrer kulturen, og det er en generel karakteristisk. Sprogligt er der ofte tale om en kulturel oversættelse af skrifter. Ideen om kulturel oversættelse er vigtig at indrømme: At det tit sker gennem et filter, som næsten altid ændrer budskabet.

I stedet for at skjule forskelligheder og postulere en helhed, er det bedre ærligt at beskrive forskellighederne. At tage forbehold overfor »tidsånden« og være seriøs over for de indre udviklinger, er en ny holdning. Hovedproblemet er at undgå

specialiseringen uden at vende tilbage til en postuleret og urealistisk enhedsopfattelse.

Man må søge at afsløre nogle indbyrdes forbindelser uden at skjule forskellene på delementerne.

»Al kulturhistorie er historien om kulturelle lån«, har Edward Said sagt. Det sociologiske begreb subkultur indeholder forskelle inden for det fælles netværk, og begrebet kulturmøde indeholder en undersøgelse af de værdier, som er dominerende inden for de involverede kulturer. Dette skal tages mere alvorligt end hidtil. Bestemte problemer kan klarlægges bedre ved at arbejde med subkulturer. Man kan her spørge, om nogle aspekter gælder for medlemmerne i alle tilfælde –

Historiker Peter Burke har skrevet bogen »Varieties of Cultural History«.

eller kun under bestemte forhold. I relationerne mellem hovedkulturen og subkulturen er det vigtigt at spørge, om der kan være tale om *et samarbejde eller om en konflikt*. Studierne af kulturer siger, at de svageste kulturer modtager elementer fra de stærke kulturer. Der tales også om religiøs sammenvoksning (syncretism) eller sammensmeltning.

Kan det formodes, at nye former udvikler sig selv på grund af kulturmødet, eller er de resultatet af kreative personers arbejde?

Tidlige Jesuit missionærer oversatte undertiden kristen tankegang til de lokale indiske værdier som braminerne og mandarinerne var fortrolige med. Måske de fælles træk i en kultur opvejer forskellene. Det afhænger nok af, om man ser kulturen udefra eller indefra, og hvilke værdier man betragter som de vigtigste.

Det indebærer, at kulturhistorie ikke skal skrives alene set fra et enkelt synspunkt. En ny kulturhistorie må være polyfonisk – have flere stemmer – som M. Baktin foreslår.

Med andre ord, der må være forskellige synspunkter både fra dem, der sejrer, og dem der bliver undertrykt.

Det nye kulturbegreb er dynamisk og ikke statisk, men det er praktisk at have forholdsvis faste begreber at arbejde ud fra.

En flygtning kommer til Danmark

Af lærer og integrationsvejleder
i Københavns Skolevæsen
Sabria Safar og
overlærer og cand.pæd.
Jeanne Bau-Madsen

Sabria Safar er kurder fra Irak og har tilbragt sin barndom i Bagdad under Saddam Hussein. I 1980 blev alle shia-muslimske kurdere landsforvist, og deres ejendom blev konfiskeret. Sabria Safars far havde været forudseende og ejede nogle ejendomme i Iran. Familien flygtede derfor til Teheran, hvor Sabria Safar læste geologi på universitetet. Her mødte hun sin senere mand, som dengang læste til ingeniør.

De blev begge aktive i politik og måtte flygte på grund af deres politiske overbevisning. De bosatte sig i Syrien, hvor de blev i fem år. Herefter måtte de igen flygte og endte i Danmark. De havde regnet med at rejse til Norge, men mellem landede i Kastrup og kom aldrig videre.

Folkevirke har bedt Sabria Safar fortælle om, hvordan det er at komme til Danmark som flygtning:

»Demokrati er helt nyt for os, der kommer fra Mellemøsten. Jeg har læst om demokrati i de forbudte bøger i mit hjemland. Jeg har aldrig oplevet demokrati i min hverdag, men det sidder naturligt på ryggraden hos etniske danskere, som er opvokset med demokrati i hverdagen.

Jeg har gjort flere forkerte ting i de første år i Danmark.

Jeg havde i Flygtninge Sprogskolen lært, at man siger »God jul« i december måned. Hver morgen ved juletid fra 1. december indtil 23. december hilste jeg pænt på pædagogerne i min søns børnehaven og sagde: »God morgen og god jul«. De grinede og svarede pænt: »God morgen og god jul«.

Jeg kan huske da min 3-årige søn gik i børnehaven. Fx madpakken. En af pædagogerne sagde til mig: »Din søn spiser ikke sin madpakke, han smider den ud i skraldespanden«. Det blev jeg ked af og kunne ikke lade være at tænke på det, som pædagogen havde sagt. Dagen

efter gik jeg hen til hende og spurgte, om jeg måtte have lov til at komme forbi ved frokosttid.

Da jeg kom, koncentrerede jeg mig om børnenes madpakker. Jeg så, at næsten alle børnene havde rugbrød med pålæg, og det mad, som jeg gav min søn med, var anderledes. Det var altid hvidt brød.

Sabria Safar: - Demokrati er helt nyt for os, der kommer fra Mellemøsten.

Om eftermiddagen hentede jeg min søn, og vi gik ud for at købe ind. Jeg sagde til min søn, at han selv skulle vælge indholdet af sin madpakke. Jeg kan tydeligt huske, at han valgte rugbrød, leverpostej, torskerogn, og nogle slags oste, som jeg ikke vidste, hvad var – alt var nyt for mig.

I min familie er vi muslimer og spiser ikke leverpostej, men jeg besluttede, at det var vigtigere, at min søn fik en madpakke, han ville spise.

Jeg fandt ud af, at min søn ikke ville skille sig ud fra de andre børn, og jeg lærte også, at danskerne spiser rugbrød. Jeg blev sur, da min søn kom hjem og var beskidt på tøjet. Jeg kunne ikke forstå, hvorfor børnene var ude at lege i vandpytter«.

Da Sabria Safar og hendes familie havde fået et sted at bo i København, var den næste udfordring at lære dansk. Sabria tilbød sin arbejdskraft gratis i en børneinstitution på Nørrebro. De blev så glade for hende, at hun blev ansat som vikar i børnehaven i otte måneder. Senere arbejdede hun i børnehaveklassen på Kildevældsskolen på Ydre Østerbro. Da Sabria Safar taler fayli og sorani (kurdiske sprog), arabisk, farsi og dari (dette tales i Iran og Afghanistan), blev hun hurtigt en uvurderlig arbejdskraft.

Ikke kun på grund af sin sproglige kunnen, men også fordi hun havde flair for pædagogik, der gjorde, at hun den ene gang efter den anden løste konflikter, hvor de danske lærere kom til kort.

I dag er hun uddannet lærer og arbejder på Kildevældsskolen.

I 2004 fik Kildevældsskolen en sum penge til et projekt, som hed »Integration på flere planer«. Meningen med projektet var at styrke skolehjem samarbejde. Et af emnerne hed »Demokrati« og »9. klasse og hvad så?« Det foregik i en studiekreds. Forældrene troede ikke på, at deres aktive deltagelse i hverdagens skoleliv kunne have en indflydelse på skolen. En af grupperne sagde, at de gerne ville have, at deres børn gik til modersmålsundervisning.

Læreren fortalte dem, hvilke regler man skal følge for at danne en klasse med modersmålsundervisning. De kunne overholde reglerne og deres børn fik lov til at modtage modersmålsundervisning på skolen. Det var en stor succes for dem.

Om sit arbejde på Kildevældsskolen fortæller Sabria Safar bl.a.:

»Jeg arbejder på en skole med ca. 40% tosprogede elever. En del af mit arbejde er forældresamarbejdet.

Vi har nogle forældre, som har misforstået demokrati. De tror, at demokrati er frihed uden ansvar, ingen styring og selvbestemmelse. Når jeg spørger forældrene: »Hvorfor går din søn sent i seng?« eller »Hvorfor får han lov til de ting, som børn normalt ikke må?«, så svarer de: »Der er demokrati i Danmark, og min søn skal selv bestemme, hvornår det passer ham!«

Der er nogle af de tosprogede forældre, som har været i Danmark i flere år og taler flydende dansk, men de har ikke forstået, hvordan det danske samfund er bygget. Fx ved de ikke, at børnene i institutionerne skal indgå i et demokratisk samspil, at de skal lære at være tolerante, åbne og vise respekt over for hinanden«.

Sabria Safar har i dag videreuddannet sig til integrationsvejleder i Københavns Skolevæsen.

Ghettodannelse i Danmark

Af Jeanne Bau-Madsen,
cand.pæd.

Først lidt facts om en dansk ghetto – Mjølnerparken.

I 1984 begyndte man på Nørrebro i København at bygge Mjølnerparken. Byggeriet var færdigt i 1986. I dag bor der omkring 2.500 mennesker i Mjølnerparken på Nørrebro. 98 procent af beboerne er immigranter eller efterkommere af immigranter. De repræsenterer 38 forskellige nationaliteter. Flest er arabere eller afrikanere.

I Mjølnerparken findes lejligheder fra et til fire værelser, alle med altan og elevator. Boligblokkene er bygget som karréer med grønne områder.

Mjølnerparken er blevet katalogiseret af staten som en ghetto.

Statens definition af en ghetto er:

- Immigranter og efterkommere fra ikke vestlige lande: Min. 50%
- Immigranter eller efterkommere udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse: Min. 40%
- Dømt for vold, våbenbesiddelse eller narkotikakriminalitet: Min. 270 personer ud af 10.000 indbyggere

Planen over byggeriet viser, at bebyggelsen grupperer sig omkring gårde. Her er grønt, legepladser og hyggelokke. Bygningerne vender således ryggen til det omgivende samfund.

I gårdene kommer kun beboerne. Her er trygt og godt for legende børn, og mødre hygger sig ved bordene med kaffe og snak.

Med den nuværende beboersammensætning har det resulteret i, at man lever, som man levede i oprindelseslandene. Her kommer ingen »fremmede« fx danskere – forbi.

Danske problemer

Problemer i ghettoer med immigranter, der ikke vil integrere sig, er et stort emne i debatten i Danmark. Når man ser billeder fra Mjølnerparken, viser de et veltrimmet, grønt og hyggeligt område

med pæne lejligheder. Men om aftenen tør beboerne ikke gå ud, og forbigående på cykelstier i de grønne områder holder sig væk.

Når man taler ghettodannelse i Danmark, vil det være relevant bl.a. at drøfte:

- Skal folk fra de samme oprindelseslande bo det samme sted?
- At være en ghetto udløser nogle midler fra staten. Er statens definition af en ghetto en god idé?
- Beboerne i Mjølnerparken er for de flestes vedkommende segregerede. Hvad kan man gøre for, at beboerne i ghettoen ønsker at integrere sig?
- Er der muligheder for rent fysisk at åbne bebyggelsen mod det omgivende samfund?
- Angela Merkel, David Cameron og Søren Pind taler om, at immigranterne skal assimilere sig. Vil det løse de problemer, de europæiske lande har med immigranter fra tredie verdenslande?
- Integrationsminister Søren Pind uddyber sit krav med, at immigranterne skal acceptere vore love, og de skal tilegne sig en demokratisk livsform. Er dette rimelige krav at stille?

Assimilation: Gøre lig med
Integration: Forbindelse af en mangfoldighed til en helhed
Segregation: Adskillelse af befolkningsgrupper